

Motivace studentů

Motivace jako podmínka učení

Gagné: učení je řetězec událostí, je třeba je podpořit:

- **motivace**
- **rozpoznání (upoutání pozornosti)**
- **vštípení**
- **uchování**
- **vybavení**
- **zobecnění (přenášení do nových situací, nové strategie)**
- **výkon (praktické uplatnění)**
- **zpětná vazba (informace o výsledcích)**

Motivace jako pojem

- motivace vnitřní (zvědavost, zájem, získání schopností, splnění cíle ... je přirozená, je třeba ji podporovat),
- vnější motivace (tlak, odměna...). Souvisejí spolu.
- motivy: potřeby, hodnoty, zájem

Vztah schopností a motivace (motivace je prostředkem k využití inteligence)

- Individuální rozdíly v možnostech aktivizace a motivace žáků

Principy motivace

Princip psychického ekvilibria (rovnováhy)

- veškeré chování směřuje k udržování či restauraci vnitřní dynamické psychické rovnováhy
- *homeostáza* = udržování stálého stavu (*status quo*), který je předpokladem optimálního fungování organismu
- *psychické ekvilibrium* je udržováno návratem ke stále stejnému optimálnímu vnitřnímu stavu
- rozhodující je redukce vnitřních rozporů či disonance
- rozhodující roli hraje *eliminace negativních pocitů*

Princip psychického hédonismu (slasti)

- vyjadřuje obecnou tendenci všech živých bytostí k maximalizaci slasti a k minimalizaci strasti (dosahování příjemného a k vyhýbání se nepříjemnému)
- dimenze slasti: *slast smyslová* (příjemné druhy vnímání), *slast duševní* či *duchovní* (spojena s preferencí kulturních hodnot, radosti z úspěchu, uznání...)

Problém s diagnostikou

- Seznamy činností, které studenty baví
- Testy výkonové motivace (Hrabal, Pavelková)

Motivace jako součást teorií osobnosti

- Motivace obecně, pro učení, pro práci (manažerské teorie – Mc. Clelland, Mc Gregor, Herzberg, Mayo, Adams, Homans...)

Pohled psychoanalytický (Freud)

Pohled behaviorální (Skinner)

Pohled kognitivní (Festinger)

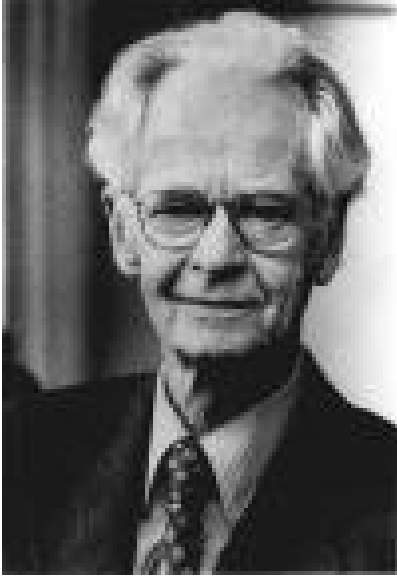
Pohled humanistický (Maslow)

Pohled sociálně-psychologický (Bandura, Homans)

Teorie pozitivního posílení

Burrhus F. Skinner (*1904 - †1990)

Důsledky (chování) ovlivňují chování. 3 **pravidla důsledků**:

- důsledky, které přinášejí odměnu, posilují dané chování,
- důsledky, které přinášejí trest, oslabují dané chování,
- důsledky, které neposkytují ani odměnu ani potrestání, přispívají k vyhasnutí daného chování.

Chceme-li posílit chování (aby bylo intenzivnější, častější, pravděpodobnější), poskytneme za něj **odměnu**.

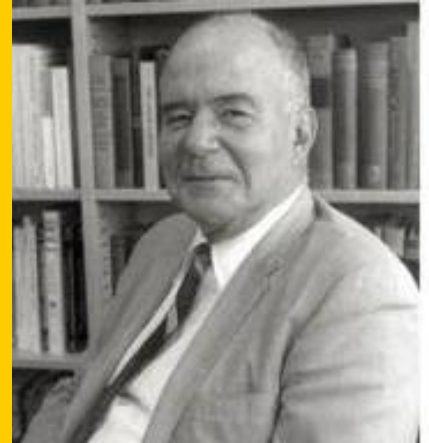
Naopak, chceme-li jej oslabit (udělat méně intenzivní, méně častější, méně pravděpodobnější), zvolíme **trest**.

Pokud chceme, aby chování vyhaslo (postupně zmizelo), **nevěnujeme mu pozornost**.

Teorie sociálních směn a odměn

George Caspar Homans (*1910 – †1989)

- Motiv = **získat souhlas druhých** se svým jednáním, odměna.
- Odvrátit **nesouhlas**.
- Pravidla, jakými se v běžné interakci řídí vzájemná směna jak odměňovaných, tak trestaných aktivit.
- Principem sociálních směn je umění **poskytnout druhým více, než dávají a naopak od nich získat víc, než investovali**.
- Lidé mají tendenci nevstupovat do takových vztahů, v nichž se sociální směna pro ně stává nevýhodná.

Teorie rovnováhy, spravedlivé odměny

John Stacey Adams (*1925...)

Srovnání: **co do práce vkládají a co z ní získávají.**

Pocit spravedlnosti.

- Pokud vstupy nejsou vyváženy s výstupy (málo na straně výstupů) – demotivace – změna – sníží se vklady.
- Vklady a výstupy vyváženy jsou – motivace, pokračování na stejné úrovni vstupů.
- Pocit přecenění (více na straně výstupů) – může se zvýšit pracovní úsilí, ale také může dojít k přehodnocení hodnoty vstupů. (Více je nacenit).
- **Vnímání vstupů a výstupů je subjektivní** (záleží také na ZV, informacích...)

Teorie očekávání

Victor Vroom (*1932)

V člověku probíhá **proces predikce budoucnosti, něco očekává**. Jestliže je přesvědčen o dosažitelnosti a atraktivnosti cíle a způsobu cesty k výsledku, je motivován cíle dosáhnout.

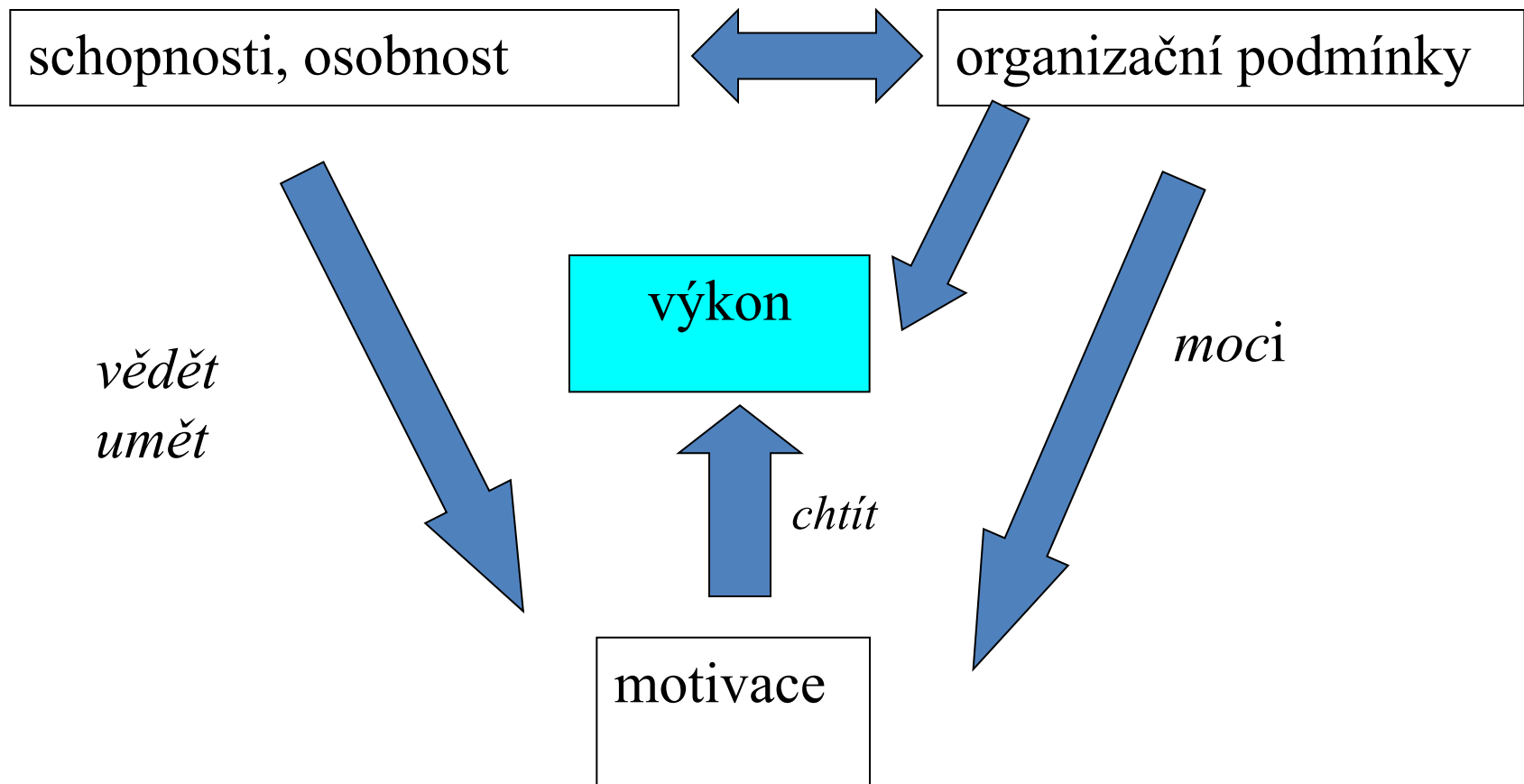
Motivační síla je závislá na třech přesvědčcích.

- **Valence** - přesvědčení o přitažlivosti cíle (Chci to?).
- **Instrumentality** - přesvědčení o tom, že když se bude chovat určitým způsobem, cíle dosáhne (Je možné cíle dosáhnout?).
- **Expectancy** - přesvědčení o tom, že se tak chovat bude umět (Dokážu to?).

Motivace studentů

- Obecný princip fungování motivace (teorie)
- Zvláštnosti fungování v prostředí školy/třídy
- Osobnostní charakteristiky žáků a jejich životní situace

Motivace – faktory (chce, může, umí)

Stabilita motivace a výkonu

Stabilita vlivů	Vlivy interní	externí
stabilní	Schopnosti, osobnost a její zaměření	Stálá podpora, třída..
variabilní	Nálada, nemoc...	Náhody, štěstí, smůla

Motivace aktualizací potřeb

- Vytváření problémových situací (J. Dewey) (kognitivní potřeby) – chci to vyřešit, chci na to přijít, musí to dávat smysl, potřeba nových podnětů - projektové metody ve vyučování
- Soutěž a spolupráce (sociální potřeby) ... chci být nejlepší, chci se prosadit, chci získat postavení, chci mít dobrý pocit v kolektivu – metody soutěže, výměna rolí, poskytování ZV....
- Individuální přístup (výkonové potřeby, potřeba ocenění...) – chci si dokázat, že to zvládnu, udělat sobě či někomu jinému radost – rodiče, chci být dobrý žák a dostávat dobré známky, baví mě to, potřeba vyhnout se neúspěchu...

Výukové metody a interakce učitele

Motivace interakcí a komunikací

- Humanistické přístupy
- Vzdělávání jako pomoc
- Vztah (empatie, kongruence, akceptace)

- Vytváření frustračních situací – negativní motivace (střední míra frustrace)
- Motivace hodnocením, odměny a tresty

Profesionální způsoby práce (pomoc, kontrola)

Pomoc

Klient spolurozhoduje

terapie

poradenství

vzdělávání

doprovázení

Sociální kontrola

Pracovník rozhoduje

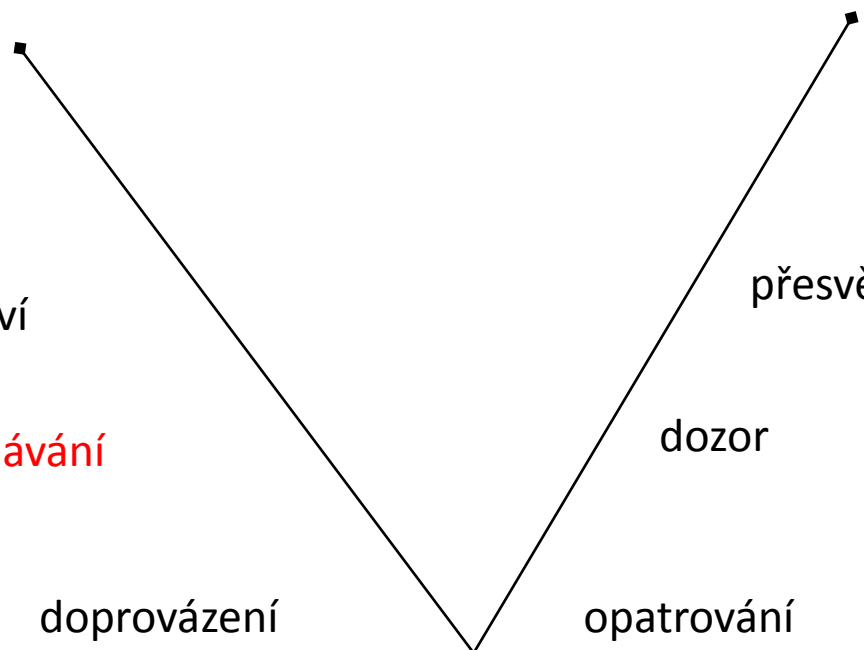
vyjasňování

přesvědčování

dozor

opatrování

**PRACOVNÍKOVA
VOLBA**

Vývojově podmíněné výkyvy (ne poruchy) (Vágnerová: Školní poradenská psychologie pro pedagogy. Karolinum, 2005)

- Impulzivita a obtíže v sebeovládání
- Kolísání aktivační úrovně (fáze útlumu)
- Výkyvy v sebehodnocení (důsledek situačního neúspěchu), dospívající potřebuje potvrdit své kompetence
- Zkratkovitě generalizující závěry (z jednoho neúspěchu nebo konfliktu se vyvodí radikální závěry)
- Ztráta motivace ke školní práci. Odmítání rodinou proklamovaných hodnot – např. vzdělání, škola jako zástupný symbol dětské závislosti)
- Změna vztahu k autoritě (kritika norem, oceňují přiznání chyby dospělým, dohody), změna vztahu s učitelem (provokace, odmítání požadavků, snaha projevit názor a být respektován)
- Změna postoje ke škole (škola je prostředek k naplnění vyšších cílů, někteří dospívající však stále nemají pracovní návyky)
- Školsky neúspěšní žáci se dříve osamostatňují, nemají motivaci k učení

Podpora motivace - shrnutí

- podnítit zájem – netradiční formy výuky
- společně formulovat cíle – vytyčování cílů, vybrat si úkol,
- poskytovat ZV,
- oceňovat snahy,
- upozorňovat na možnosti využití naučeného,
- navodit očekávání úspěchu
- zajistit přiměřený tlak třídy – klima, normy, klima školy
- přiměřená míra soutěživosti
- Teorie FLOW – motivace činností
- Atd.

Teorie stanovení cílů (integrující)

Edem Locke a kol.

- Jde o řízení chování prostřednictvím cílů.

Záleží na:

- charakteristice cíle (obtížnost, specifičnost...)
- na postoji vůči cíli (hodnota, účast na stanovení cíle, finanční zainteresování na splnění cíle...)
- sebepojetí (schopnosti, vnímání sebe sama, zkušenost...)
- znalost výsledků (ZV...)- ovlivní intenzitu M

Stanovení výkonnostních cílů, které jsou specifické a obtížné (ale nikoliv nemožné) a vůči nimž má osoba závazek, pravděpodobně zvýší výkon, pokud obdrží ZV o dosaženém pokroku.

Fenomén FLOW

Mihaly Csikszentmihalyi (1934)

Změna vědomí usnadňující činnost, vliv na motivaci:

- soustředění (nevnímá okolí)
- dobrý pocit
- jde to samo (obtížné se stává snadným)
- bez emočních výkyvů.

Je třeba klást vyšší požadavky, nízké požadavky nudí – vysoké požadavky vyvolávají úzkost.

- Flow je stav mezi nudou a úzkostí.
- Při flow je mozek v chladném stavu.

FLOW – ani nuda ani úzkost

Podmínky FLOW

- cíle jsou jasné
- okamžitá ZV (jde mi to)
- rovnováha mezi příležitostí a kapacitou
- koncentrace se prohlubuje
- důležité je, co se odehrává nyní
- kontrola není problém (neruší, není, nevzbuzuje úzkost...)
- pocit času se mění
- ztráta EGO.